

OBSERVATOR CULTURAL nr.185/2-8 oct. oferă o relatare a lui Ovidiu Șimonca despre Zilele Culturale Românești din Bazinul Ruhrului, în care se aduc severe critici Institutului Cultural Român pentru modul de organizare. Liviu Cangeopol aduce omagii lui Paul Goma cu prilejul împlinirii vârstei de 73 de ani de viață de către fostul disident anticomunist, actualmente trăitor la Paris, care, nu se știe exact de ce, nu vine în vizită în țară, probabil fiind supărat pe mulți confrăți. Din apologia făcută de Cangeopol lipsește doar un amănunt - scriitorul a intentat proces unor persoane juridice (Administrația Prezidențială, Federația Comunităților Evreiești, redacția „Observatorului cultural”, ș.a.) și fizice (jurnaliști, scriitori, unii chiar foarte cunoscuți) sub motivul că el, Paul Goma, a fost numit „antisemit”, ceea ce îi aduce daune morale. Cine va citi, chiar pe Internet, „Săptămâna Roșie”, care a ajuns la 452 de pagini (rivalizează, oare, Goma, cu Soljenitin?), va înțelege, credem, cum stă chestiunea. Numărul „părăților” este de 24. Liviu Cangeopol deplânge degradarea situației în România de azi. Ce propune el? Sau omagiul Goma, cu adevărat, unicul disident cunoscut în România anilor 70? În numărul din 9-15 oct., Geo Șerban scrie despre revista „unu” din interbelic, despre Sașa Pană și Geo Bogza. Cezar Gheorghie semnalează un roman de excepție al lui Jonathan Safran Foer, „Totul este iluminat” (despre un american care caută în Ucraina urmele antecesorelor săi, evrei, uciși în Holocaust). Un roman despre omenie și neomenie, despre suferința oamenilor, indiferent de etnie, dintr-o vină absurdă, aceea de a fi evreu. În numărul din 23-29 oct. aflăm despre prezența lui Norman Manea la Târgul de Carte de la Frankfurt, despre apariția unei cărți a lui Liviu Ornea, matematician și publicist, fiul regretatului Z. Ornea, născut la 14 iulie 1960. Cartea are titlul „Varietăți conexe” (Ed. Curtea Veche). Numărul din 30 oct. aduce un omagiu, pe patru pagini, recent dispărutului cântăreț de prestigiu, prof. dr. Dan Horia Mazilu, fost decan al Facultății de Litere, specialist în slavistică, bizantologie, literatură veche românească. Despre devastarea Cimititului Evreiesc din Șoseaua Giurgiului (22-23 oct. a.c.) scrie Riri Sylvia Manor, medic și scriitoare israeliană de limbă română, sub titlul „Cele trei morți ale bunicii”. Era necesar, credem, și un comentariu din partea redacției O.C.

REVISTA 22 - În numărul din 7-13 oct., Gh. Schwartz ne atenționează, mai bine zis ne întristează, cu o analiză la obiect, a crizei presei culturale din România, care se difuzează tot mai greu, fiind concurată de rechini politico-economici, stare mai gravă decât existența cenzurii ideologice peceriste. Foarfeca economică taie tot, fără discernământ. În același număr, Andrei Oișteanu încearcă o deblocare a situației create prin conflictul dintre Mihai Șora și Mircea Martin, privitor la editarea operelor lui Benjamin Fondane (Fundoianu). În 14 oct. Gabriela Adameșteanu scrie despre „Sertarele exilului”, cartea de dialog Manea - Volovici. (Ed. Polirom). Numărul din 28 oct. ne informează despre sesiunea inaugurală a Institutului de Istorie a Religiozilor, al cărui director este Andrei Pleșu. Revista continuă să facă reclamă editurii Antet, editură ce s-a remarcat, în anii ei de existență, prin cărți cu vădit caracter antieuropean, antiamerican, antiisraelian (și, evident, antisemit), autori fiind Gustave Le Bon, Nae Ionescu, Vlad Hoge, Norman Finkelstein cu cartea sa de mizeră notorietate „Industria Holocaustului”, teorii conspiraționiste, prolegonare (Nae Ionescu), ș.a. Regretabil. Daniel Cristea Enache scrie despre romanul lui Nicolae Breban, „Ingerul de ghips”, oferind și un citat masiv din carte. Bianca Burșă-Cernat evocă o scriitoare cvasiuitată, Cella Serghi, care merită reintegrată în galeria prozatorilor valoroși ai literaturii române. A fost în relații apropiate cu Camil Petrescu, Mircea Eliade, Mihail Sebastian (acesta o amintește în Jurnal).

DILEMA VECHĂ din 2 oct. oferă, pe lângă multe alte articole de interes, o tabletă în stil Radu Cosașu, scrisă de el însuși, „De Anul Nou la evrei”, referindu-se la vizitele scriitorului în Israel, la rude, în urmă cu 16 ani. Anul Nou evreiesc s-a sărbătorit la 29 septembrie 2008, fiind anul 5769 de la Facerea Lumii. În numărul din 16-22 oct. Dan Shafran declară: „Cultura românească este considerată un fenomen în Suedia”. Dan Shafran s-a născut în 1948, în România, fiind rudă cu fostul Șef Rabin dr. Alexandru Șafran. Este director al ICR din Stockholm, traduce din scrierile a numeroși autori români și este el însuși scriitor.

APOSTROF (Cluj) nr.10 /2008 conține, printre alte articole, o prezentare a cărții lui Mircea Tușlea, „Paul Celan și avangardismul românesc” (Ed. Pontica). Semnează prezentarea Ștefan Borbely, care apreciază „opțiunea tematică dificilă” a autorului, nivelul intelectual al tratării temei. Ciprian Bota îl omagiază pe Ion Ianoși, la împlinirea vârstei de 80 de ani. Filosof, scriitor, traducător, Ianoși a fost omagiat în câteva publicații. Ne alăturăm urărilor de viață rodnică.

CONTEMPORANUL - IDEEA EUROPEANĂ din octombrie, ca de obicei, cu semnături numeroase - Nicolae Breban (eseu despre moarte, referiri la Kafka), Aura Christi (redactor șef al publicației, poetă, prozatoare), Irina Petraș (eseu), Silvia Dumitriu (despre festivalul de teatru de la Edinburgh, cel mai mare din lume), B. Marian (despre Victor Neumann, profesor la Universitatea de Vest - Timișoara, istoric al Europei Centrale, promotor al multiculturalismului modern), Nicolae Balotă despre „Saul Bellow și romanul neadaptării” (comportamentism, oralitate), Iulian Boldea despre Marin Sorescu, poeme de Shaul Carmel, cea mai sonoră voce poetică din Israel, între confrății de limbă română, doi prozatori mai puțin cunoscuți, din Israel, Magdalena Brătescu și Aaron Govrin (n.n. mi-a spus personal că nu este rudă cu fostul ambasador A.Govrin). Numeroase alte

informații, literatură de calitate. Păcat că revista nu poate să repara săptămânal, cum era cândva, când alții nici nu se născuseră.

IDEI IN DIALOG nr 10(49)/2008 publică esul directorului publicației, H. R. Patapievi, „Valorile Europei”, temă generoasă, dar și provocatoare de scepticism, deci dificilă. Tot din urmă, citim un eseu al lui V. Tismăneanu, despre intelectualii din Europa de est, legăturile care se refac cu greu dintre Estul socializat și politizat și Vestul care se acomodează cu prezența unor noi concepții post-comuniste, de o mare diversitate. Interesant articolul lui Mircea Mihăieș despre Leon Wieseltier, scriitor american, care a scris proza „Kadish” (rugăciunea pentru cei morți). Mihai Neamțu îl prezintă pe Carl Schmitt, autor la modă, între teologi și filosofi, care se referă la relația dintre politică și religie. Dar nu este numai acest aspect - Carl Schmitt a fost de trei ori încarcerat, după căderea celui de al Treilea Reich, el fiind un funcționar superior al magistraturii, sub Hitler, specialist în drept civil. Ce putea fi mai rău pentru un jurist cu înalte studii? Valentin Constantin îl numește „omul fără calitate” (n.n. ar fi fost mai exact, poate, „fără calitate”, după romanul lui Robert Musil). Marius Bălan vede oarecum diferit personalitatea lui Schmitt, aducându-i elogii, de parcă regimul nazist și dictatura personală a lui Hitler s-ar fi putut baza pe un drept constituțional, în condiții normale. Există o confuzie în aceste încercări de a trezi interesul unor cititori. Ernst Jung, cu care Schmitt a fost, se pare, în relații amicale, a detestat regimul, deși era militar și trebuia să se supună unui regulament. Georgiana Perlea scrie despre un trotskist refugiat în Franța, din Grecia, Cornelius Castoriadis. Considerat un teoretician mai radical decât Sartre, a făcut oarece valuri în lumea intelectuală pariziană. Oricum, extremismul său nu este un reper rațional pentru un viitor cetățean al Europei. Mai semnează Alex Leo Șerban, Sorin Lavric, ș.a.

VIAȚA ROMÂNEASCĂ nr.10/2008, destul de voluminoasă, peste 100 de pagini, dar subiecte restrânse, puține semnături. Reținem prezentarea și traducerea lui Leo Butnaru din Marina Tsvetaeva, evocarea unei artiste, Martha Wilson, de la New York, semnată de Valéry Oișteanu, nume rar întâlnit la noi, de ani de zile, o „rara avis”, poet în acel mare și zgomotos oraș. Revista, cu o istorie nepretuită, este destul de puțin vizibilă în peisajul presei actuale culturale, deși competența redactorilor nu poate fi pusă la îndoială.

CONVORBIRI LITERARE nr.9/2008, o revistă de tradiție, cu multe subiecte. Reținem elogiul adus de Vasile Andru „Istoriei literaturii”, a lui Marian Popa, cea mai voluminoasă lucrare de acest gen, după G. Călinescu. Ceea ce i se poate reproșa lui Marian Popa este o excesivă politizare și „etnicizare” a istoriei despre scriitori, unii români, alții maghiari, evrei; se subliniază rolul fiecărei etnii, ceea ce, credem, compromite în bună măsură ideea de obiectivitate, pe lângă erori inerente la un număr de scriitori amintiți, de ordinul sutelor, poate miilor. Mai semnează Dan Mănuță (despre Sebastian), Ion Papuc (despre comunism), Adrian Dinu Rachieru (despre Celan), Daniela Petroșel (despre Cioran), Tiberiu Brăilean (despre Școala de la Frankfurt). Cassian Maria Spiridon conduce o revistă de interes.

POEZIA nr.3 (45)/2008, revistă trimestrială, cea mai generoasă revistă pentru poeți, condusă de același C. M. Spiridon, merită un elogi: poeți noi, traduceri din cei consacrați, eseuri, poeți de pe alte meleaguri, recenzii. Greu să cităm ceva, totul este *high level*.

MAGAZIN ISTORIC din octombrie a.c., cu o difuzare extrem de... difuză, din motive independente de realizatori, oferă multe informații. Menționăm comunicarea lui Manase Radnev, preluată din „The Sunday Times Magazine”, despre un spital evreiesc în capitala Reichului nazist, condus de un colaboraționist, dr. Walter Lustig. Naziștii protejau un număr de evrei, pentru eventualitatea unor tratative cu Aliații. O pagină cu totul inedită.

CULTURA din 9 oct. Propune câteva cărți - „Accidentul” de Mihail Sebastian (Ed. Minerva), „Jurnal moscovit”, de Walter Benjamin (Ed. Ideea Design - Cluj). Mihai Iovănel scrie despre Sebastian și Eliade, temă des abordată. Comentariul nu pare a aduce noutăți. Este tragedia unei prietenii distruse de extremismul politic al unuia dintre personaje. Vasile Andru reia diatribele adresate controversatului (eufemistic, vorbind) Marian Popa. Despre Proust scrie cu aplicație Rodica Grigore.

ROMÂNIA LITERARĂ a împlinit 40 de ani de existență (serie nouă). Felicitări. Revista menține ștacheta ridicată prin semnături de prestigiu, Dimisianu, Alex Ștefănescu, Ștefan Cazimir, Mircea Mihăieș, Gabriela Melinescu, Ilie Constantin, Barbu Cioculescu, ca și regretatul Lucian Raicu, prezent mereu prin scrisorile sale dintr-un Paris pe care l-a părăsit de mult pentru un Paris din Ceruri. Reținem „Canetti și Pascal”. Sorin Lavric scrie despre Vladimir Tismăneanu, admirația celor doi fiind reciprocă... „Irepetabilul trecut” nu este o carte „blândă”, cum încearcă Lavric să ne explice, ci o ruptură cu un trecut care pentru părinții lui V. Tismăneanu, vrem, nu vrem să recunoaștem, a constituit o iluzie fundamentală, iar cine nu trăiește și cu iluzii ajunge la marasm, credem noi. Vorbim despre psihologia unor oameni, nu despre ce este corect politic. Este semnalată recenta carte a lui Mirela Brateș, „Clarenfeld, evreu necesar”, care nu este dintre cărțile reușite ale autorului, ci un *remake*, din două cărți anterioare. Ioana Pârvolescu îl evocă pe Eugen Ionescu, un personaj și un scriitor inepuizabil prin moștenirea lăsată.

BORIS MARIAN

„Dădaca” Fran Drescher și bunica din Focșani

Personaje spectaculoase, staruri din galaxia showbizului, ne tot calcă de la o vreme, în faptul serii, pragul micilor noastre ecrane. Sosiți, în carne și oase, de peste mări și țări, să recolteze la fața locului iubirea credincioasă a telespectatorilor, aș zice că mai ales a celor însingurați pentru care ei, acești faimoși eroi de seriale longevive sunt poate singurii prieteni care le intră zilnic în casă. Prezența lui Eric Braeden - alias Victor Newman - a fericit inimile multor doamne de o anumită vârstă, care-l descopereau mai „Tânăr și neliniștit” ca în episodul 3333, văzut în exact aceeași zi - dar filmat cu cel puțin trei ani înainte - deh, minunile de-a-ndoaselea ale machiajului. Și iată acum o nouă și încântătoare vizitatoare americană: Fran Drescher „Dădaca” (cum prost s-a tradus la noi termenul „Nany”, mai corect ar fi fost *gubernanta* sau poate *bona*). Să nu-mi spuneți că nu ați văzut măcar un episod-două din cel mai savuros, mai simpatic și mai îmbibat de umor iudaic serial american, ce putea fi văzut, până nu de mult, și pe ProCinema. Gândit, jucat și produs de această superbă actriță (fără vârstă!) care a pus la bătaie binecunoscuta autoironie evreiască, spiritul vivace, dar și kitschul „mahalalei” evreiești a Brooklynului, toate „ihășurile”, prejudecățile și deprinderile aduse din Europa de est (și bine cunoscute chiar din lăuntru lor). Plus accentul idiș, cu care se alintă actrița. Poate vă amintiți totuși: evreicuța aceea nostimă, dar cam cotică la vârstă, care vrea musai să „între în rândul lumii” măritându-se, și nu reușește. Deși are o siluetă ultra-sexy, e picantă și vorbește provocator, nazalizând răsfățat. Intră ca guvernanta (stil newyorkez 2000, nu britanic 1850) la cei trei copii mărișori ai unui scriitor englez văduv, snob, bogat, dar cu sânge cam cald în vine și candori de aristocrat timid, bărbat pe care ea pusese mai de mult ochii. Ce a ieșit din acest război pentru cucerirea alcovului legalizat - în care Fran le are ca aliate pe mama și bunica ei, și ele văduve cu vise maritale, gătite cu sclipici, ca de Purim, s-a tot văzut în zecile de episoade amuzante ale serialului.

Și iat-o acum - surpriză, surpriză - pe Fran Drescher în persoană, la „Happy hour” a lui Cătălin Măruță (Pro TV), emisiune pe care tinerelul acesta agreabil, cu obraz rotunjor, ochi rotunzi și zâmbet așiderea, nu se hotărăște dacă să o facă de divertisment sau de mondenități răutăcios bârfitoare - și o face pe din două. Ce e drept, uneori, se trage excesiv de șireturi cu invitații săi importanți, deși nu se prea dovedește la curent cu biografia lor artistică, boală a ignoranței care bântuie printre mulți dintre moderatorii noștri tineri. Gata-gata să o ia și pe marea comediantă americană drept companioană la un cântecel sau un dans pe platu. Dar nu i-a mers. Actrița - cu adevărat *vedetă* a filmului american - a intrat ca o mare doamnă, amabil zâmbitoare, dar deloc dispusă la comicării, îmbrăcată într-o sobră rochie neagră și și-a enunțat scopul vizitei: venea ca emisar al Departamentului de Stat american, pentru a promova strategia mării bătlăii împotriva cancerului de sân, pentru a conștientiza (mai ales) femeile și a le mobiliza în acțiunile preventive împotriva acestui blestem al lumii moderne. Era chiar ziua mondială consacrată, simbolic, acestei bătlăii și mesagera statului american a fost cea care a aprins luminile roz ce au îmbrăcat în întregime Arcul român de Triumf, gest care se petrece pe tot globul (rozul fiind considerat ca nuanță a speranței). De ce a fost aleasă Fran Drescher? Pentru că ea însăși a trecut prin această grea încercare a sănătății, fiind prea târziu diagnosticată, ceea ce a dus-o la un pas de moarte. Dar și la o salvare miraculoasă. Actrița și-a povestit calm, fără patetisme și accente melo, dramele care au presărat viața ei de artist, singurătatea și tristețile care au bântuit-o nu o dată și despre care a scris în două dintre cărțile ei devenite best-seller-uri. Dar guralivului și indiscretului prezentator nu i-au fost îndeajuns: a început să scormonească mai adânc prin scandalurile vieții ei, evocând violul la care a fost supusă sub ochii soțului, legat fedeleș, cerând detalii despre urâtul divorț care a despărțit-o după mulții ei ani de mariaj, despre toate întâmplările nefericite pe care nu toate „vedetele” sunt dispuse să le destăinuie. Nu știu de unde această aplecare tot mai stăruitoare spre gustul mahalalei curioase, pe care o manifestă un telerealizator atât de simpatic și comunicativ precum Cătălin Măruță. De fapt, știm, o știm cu toții cât de bolnavi de „rating” sunt moderatorii de televiziuni, încât își riscă și-și feștelesc profesionalismul, vrând să facă pe plac „audienței”. Dar când e vorba de un oaspete oficial, nu ar strica să se mai stăpânească. Mai ales că actrița avea la dispoziție un amănunt biografic care îi putea da emisiunii sale o statură și o aură de senzațional pozitiv care îi depășea așteptările: ei bine, Fran Drescher și-a ales România ca punct de pornire a acțiunii sale umanitare, pentru că... de-aici i se trage neamul. Bunica mamei ei s-a născut și și-a trăit viața la Focșani, într-o habotnică familie evreiască, iar actrița era dornică să-și cunoască trecutul și rădăcinile. „Poate mă descopăr și pe mine în frunzișul prezentului” (citat din memorie). Și o coincidență benefică a făcut ca ziua petrecută în România să fie tocmai ziua ei de naștere, tot așa cum și Leonard Cohen și-a sărbătorit la București împlinirea a 74 de ani de viață, exact în seara concertului dat pe stadionul Arcului de Triumf. În aplauzele entuziaste și simpatia publicului. O bucurie cel puțin dublă, nu credeți? Să învingi vârsta, să învingi uitarea, să anihilezi depărtările. E ceva!

SANDA FAUR